

Opsamling på whistleblowerloven 2022 - erfaringer og opmærksomhedspunkter

Dato: 13. januar 2023

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 1 af 4

Indledning

Whistleblowerloven har været i kraft i et år pr. 17. december 2022, og det er en god anledning til at samle op på de første erfaringer med obligatoriske whistleblowerordninger.

Loven giver den enkelte kommune en række valg i forhold til, hvordan den ønsker at indrette kommunens whistleblowerordning. Dette er uddybet under pkt. 1-4 nedenfor.

Der kan også være grund til at fremhæve enkelte ting vedrørende mellem på den ene side den særlige tavshedspligt om indholdet af indberetninger til kommunens whistleblowerordning og på den anden side sagsindsigt og initiativret. Dette er uddybet under punkt 5-6.

Størst usikkerhed med hensyn til fortolkning af loven synes at være samspillet mellem kommunalbestyrelsen, forvaltningen og den interne whistleblowerenhed.

Der ses ikke at være praksis på området fra hverken administrative instanser eller domstolene eller andre fortolkningsbidrag til loven.

KL kan dog pege på nogle vurderinger vedrørende samspillet mellem kommunalbestyrelserne, forvaltningen og whistleblowerenhederne med de forbehold, der må tages, når relevante instanser ikke har taget stilling til spørgsmål herom, hvilket er uddybet under pkt. 7-11.

Valg og krav til kommunens whistleblowerordning

1. *Bemanding af whistleblowerordninger*

Den enkelte kommune vurderer selv, hvilke medarbejdere der er kvalificerede og skal bemande kommunens whistleblowerenhed. Direktører, herunder kommunaldirektøren, kan dog ikke være en del af den interne whistleblowerenhed. Det samme gælder i øvrigt kommunalbestyrelsesmedlemmer.

2. *Hvem kan indberette forhold til whistleblowerordningen*

Den enkelte kommune skal stille en whistleblowerordning til rådighed for kommunes ansatte. Udover denne gruppe kan kommunen selv vælge, hvem der skal kunne benytte ordningen. Det gælder både grupper, der er nævnt i whistleblowerloven, fx leverandører, og

grupper, der ikke er nævnt i loven, fx borgere. Hvis kommunen vælger at give grupper, der ikke er nævnt i loven, fx borgerne, mulighed for at indberette til whistleblowerordningen, vil disse grupper ikke være omfattet af lovens beskyttelse af whistlebloweren. Kommunalbestyrelsesmedlemmer kan dog ikke indgive indberetninger som whistleblowere.

3. *Hvilke forhold kan der indberettes om*

Indberetninger skal angå forhold, der henhører under kommunens administration. Dette gælder efter KL's vurdering, hvad enten et forhold ifølge en indberetning er begået af en ansat, et kommunalbestyrelsesmedlem, når denne handler som led i hvervet som kommunalbestyrelsesmedlem eller af borgmesteren.

4. *Anonyme indberetninger*

Det er den enkelte kommune, som selv vælger, om det skal være muligt at indberette anonymt til whistleblowerordningen, ligesom kommunen også selv vælger, om det skal være muligt at indberette skriftligt eller mundtligt – eller begge dele.

Hvis kommunalbestyrelsen vælger, at kommunens whistleblowerordning skal omfatte anonym whistleblowing, og indberetningsløsningen er offentligt tilgængelig, fx på kommunens hjemmeside, kan det føre til, at enhver i praksis kan anvende whistleblowerordningen, uanset om kommunalbestyrelsen måtte have valgt, at en begrænset personkreds skal være omfattet af kommunens whistleblowerordning.

Tavshedspligt og sagsindsigt og initiativret

5. *Den særlige tavshedspligt i whistleblowerloven*

Der gælder efter § 25 i whistleblowerloven en særlig tavshedspligt om identiteten på whistlebloweren og indholdet af indberetningen, herunder identiteten på de personer, der anklages for at have begået lovovertrædelser eller andre alvorlige forhold i forbindelse med den kommunale administration. Det gælder, hvad enten indberetningen angår en ansat, en chef, en direktør, borgmesteren eller et kommunalbestyrelsesmedlem. Overtrædelse af tavshedspligten er særskilt strafsanktioneret i whistleblowerloven og kan straffes med bøde jf. lovens § 30.

6. *Sagsindsigt og initiativret*

Den særlige tavshedspligt er ikke til hinder for, at der efter de almindelige regler i den kommunale styrelseslov kan gives sagsindsigt til kommunalbestyrelsesmedlemmer bortset fra indsigt i whistleblowerens identitet og oplysninger, hvoraf identiteten kan udledes. Tavshedspligten er heller ikke til hinder for udøvelse af initiativretten med samme begrænsning med hensyn til oplysninger om whistleblowerens identitet. Kommunalbestyrelsesmedlemmerne vil dog selv være omfattet af den særlige tavshedspligt med hensyn til oplysninger fra en indberetning, som de i forbindelse med sagsindsigt og udøvelse af initiativretten bliver bekendt med.

Dato: 13. januar 2023

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 2 af 4

Kommunens whistleblowerenhed og forvaltningens rolle i forbindelse med indberetninger

7. *Whistleblowerenhedens samarbejde med forvaltningen*

Det følger af whistleblowerloven, at kommunens whistleblowerenhed skal sikre, at der følges omhyggeligt op på en indberetning til whistleblowerenheden. I den forbindelse er det KL's vurdering, at det ofte vil være relevant, at den interne whistleblowerenhed før den iværksætter en undersøgelse af en indberetning, der angår en alvorlig lovovertrædelse eller et andet alvorligt forhold, forhører sig hos kommunaldirektøren (medmindre denne selv vil være genstand for undersøgelse) om, hvorvidt forholdet allerede er undersøgt/er i færd med at blive undersøgt, således at whistleblowerenheden ikke iværksætter undersøgelser af forhold, som kommunen allerede har undersøgt.

Det er i den forbindelse vigtigt at være opmærksom på, at indholdet af en indberetning med undtagelse af oplysninger om whistleblowers identitet og oplysninger som kan afsløre identiteten) som følge af den særlige tavshedspligt (se pkt. 5) må videregives, når det er nødvendigt for at følge op på indberetningen. Det er KL's vurdering at denne indledende konsultation af kommunaldirektøren er en sådan nødvendig videregivelse.

De personer, som oplysninger fra indberetningen videregives til, bliver selv undergivet den særlige tavshedspligt.

8. *Kommunens fastsættelse af generelle procedure for whistleblowerenheden*

Kommunen fastsætter generelle procedurer for den interne whistleblowerenhed, men kan ikke instruere enheden om håndtering af de konkrete indberetninger.

Kommunalbestyrelsen kan ved fastsættelsen af generelle procedurer ikke beslutte at overtage eller begrænse whistleblowerenhedens kompetence til at vurdere, hvornår der er fulgt omhyggeligt op på en indberetning, da denne kompetence er henlagt til whistleblowerenheden i loven. Det betyder, at kommunalbestyrelsen godt kan beslutte, at whistleblowerenheden som udgangspunkt skal bede forvaltningen undersøge, hvorvidt indberetningen er korrekt, men det er op til whistleblowerenheden at vurdere, om forvaltningens undersøgelse er tilstrækkelig, eller om yderligere forhold skal undersøges.

Kommunalbestyrelsens opfølgning

9. *Overdragelse af undersøgelse til kommunen*

Whistleblowerloven regulerer ikke, hvordan whistleblowerenheden må eller skal overdrage resultatet af sin opfølgning i konkrete sager til kommunalbestyrelsen eller til forvaltningen. Det er KL's vurdering,

at en whistleblowerenhed vil være berettiget til at overdrage sin undersøgelse – bortset fra oplysninger om whistleblowerens identitet eller oplysninger som kan afsløre whistleblowerens identitet - til kommunalbestyrelsen eller forvaltningen. Kommunen vil herefter kunne vurdere, hvilke skridt den finder det nødvendigt at tage.

Dato: 13. januar 2023

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 4 af 4

10. Kommunalbestyrelsens opfølgning på indberetninger til whistleblowerenheden

Whistleblowerloven siger ikke noget om, hvordan kommunen kan drage læring af indberetninger og whistleblowerenhedens arbejde. Whistleblowerloven fastsætter alene en pligt til årligt at informere offentligheden om bl.a. antallet af indberetninger, herunder overordnede temaer. Kommunalbestyrelsen vil kunne drøfte, om de indkomne indberetninger giver anledning til justeringer i kommunens praksis, eller om der inden for rammerne af whistleblowerloven skal foretages justeringer i procedurerne for opfølgning på indberetninger til kommunen.

11. Offentliggørelse af oplysninger om kommunens whistleblowerordning

Kommunalbestyrelsen har i medfør af whistleblowerlovens § 27 pligt til mindst én gang årligt at offentliggøre oplysninger om kommunens virksomhed efter whistleblowerloven.

Oplysningerne omfatter blandt andet antal indberetninger, status for opfølgning, herunder hvor mange der er afvist, hvor mange der er realitetsbehandlet og hvor mange der har givet anledning til politianmeldelser.

Derudover skal der angives tema eksempelvis potentielt strafbare forhold, EU-retsakter eller seksuel chikane.

Ovenstående informationer bygger blandt andet på KL's erfaringer i forbindelse med rådgivningen af kommunerne. KL varetager således i dag visitationen af whistleblowerindberetninger for en række kommuner og har gjort det siden whistleblowerlovens ikrafttrædelse.

Hvis I er interesserede i at høre mere om, hvad KL kan tilbyde i forbindelse med kommunens whistleblowerordning, kan I kontakte Karin Hoffmann Hansen på e-mail: kahh@kl.dk tlf.: 3370 3261 eller Jesper Gradert på e-mail jegr@kl.dk tlf.: 3052 4070